ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԻՎԱՏՏԸ ՊՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵՎՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԱՊՕՆԷ ՖԻԱԹԼԱՐԸ

ՕԹԱՄԱՆ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . 250 ղրուշ
Ալթը այլըգ . . . 150 »
Իւչ այլըգ . . . 70 »
Գայիմէ 100 ղուրուշ հիսապիյլէ.

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . 350 ղրուշ
Ալթը այլըգ . . . 170 »
Իւչ այլըգ . . . 90 »
Գայիմէ 100 ղուրուշ հիսապիյլէ. Բօսթա իւճրէթի տախիլ տիր.

Մէմալիքի էճնէպիյէտէ վէ գայիմէ մէտավիլ իթմէյէն վիլայէթտա, ապօնէ պէտէլի վէ եախօտ բօսթա իւճրէթի, սիքքէյի խալիսէ օլարագ ալթը օլունաճագ տըր.

1 ղրուշլուգ գայմէ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթըրը իչին

1 ինճի վէ 2 ինճի սահիֆէլէրէ 10 ղշ.
3 ինճիւ սահիֆէյէ . . . 6 »
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . . 4 »
Գայիմէ 100 ղրուշ հիսապիյլէ.

Իւթ. Ար. Գումփանյա. Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ օլան իլանաթըն պէհէր սաթըրը իչին,

2 ինճի վէ 3 ինճի սահիֆէլէրէ 6 ղշ.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . . 4 »
Լիրա 100 ղրուշ հիսապիյլէ.

Մէկտուպ նաֆիայա տայիր մուպահասաթ մէճճանէն գապուլ օլունուպ, պիլ իֆթիխար տէրճ խլինէճէք տիր.

1 ղրուշլուգ գայմէ

Իտարէխանէսի Օրամպօլտա Քիւրքճի խանընտա նումէրօ 7 տէ վէ Մաթպաասը էհնէ մէզքիւր խանտա նումէրօ 26 տա տըր: — Ղազէթամըզա այիտ բիլճիւմլէ մէվատ հագգընտա, տօղրուտան տօղրույա իտարէխանէմիզէ միւրաճաաթ օլունմասը լազըմ կէլիր, բիլճիւմլէ մէքթուպլարըն տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր:

ԱՍԻԹԱՆԷ 30 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՍԱՏԱՐԷԹ

Մէմնէտի ճէլիլէ Սատարէթ Ֆէխամէթլու Տէվլէթլու Ահմէտ Համտի բաշա հազրէթլէրի էօհտէի ճէլիլէլէրինէ իհալէ վէ թէֆվիզ պույուրուլմաղլէ, տիւնքի ճումա կիւնիւ սաաթ 8 գարարլարընտա, Խաթթը Հիւմայուն, Մապէյնի Հիւմայուն իքինճի քեաթիպի Սաատէթլու Լէպիպ էֆէնտի հազրէթլէրի սէհապէթիյլէ, բէապի մէթպուաթ իւզրէ, Սիրքէճի իսքէլէսինտէն Պապը Ալիյէ պիւրուտ իլէ քէմալի թէպճիլ իլէ Ահմէտ Տիվանը Հիւմայուն Ամէտճիլու Մահմուտ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի թարաֆընտան գըրաաթ օլունմուշ տըր :

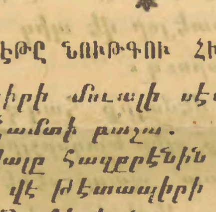

ՍԻՒՐԷԹԸ ՆՈՒԹՔՈՒ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Վէզիրի մուալի սէմիրիմ Ահմէտ Համտի բաշա.

Ահվալը հազըրէնին էհէմմիյէթինէ վէ մէսաալիհի լազըմէնին ճէրեանը լուզումունա մէպնի, հիյէթի վիւքէլամըզըն պաշընտա պիր մէվգիի պուլունմասը լուզումու գավի միւշահէտէ օլունտուղունտան վէ էտհէմ բաշանըն տիրայէթ վէ իքթիտարը միւսէլլէմ օլուպ, քէնտիսինտէն հէր ճիհէթ խօշնուտիմիզ պէր քեմալ իսէ տէ, հասպէլ վիճտան պիր միւտտէթ մէշղուլիյէթտէն խալի գալմասը իգթիզա իյլէտիյինէ պինայէն, խլիմէթի միւհիմմէի Սատարէթ, տէրքեար օլան լիյագաթընըզ վէ իսթիգամէթի էֆքեար վէ էֆքեարընըզ ճիհէթիյլէ էօհտէի համիյէթինիզէ թաֆվիզ օլունմուշ, վէ Տախիլիյէ Նազարէթի Մապէյնի Հիւմայունումուզ պաշ քիթապէթինտէն միւնֆէսիլ Աքեանտան Սայիտ բաշայա վէ Խաղինէի Խասսա Նազարէթի Աքեանտան Նամըգ բաշայա վէ Մալիյէ Նազարէթի Ռուսումաթ էմինի Քեանի բաշայա, վէ Մուարիֆ Նազարէթի Ահմէտ Վէֆիք բաշայա վէ Ռուսումաթ էմանէթի Սաատգ բաշայա իհալէ օլունուպ, Մալիյէ Նազըրը սապըգ Եուսուֆ բաշա, հասպէլ հալ էհէմմիյէթի պէտիհի օլան Թրապիզօն վիլայէթինէ վէ Մուարիֆ Նազարէթինտէն միւնֆէսիլ Քէմալ բաշա Մէճլիսի Աեան ազալըղընա թային գըլընմըշտըր:

Պէեանէ հաճէթ օլմատըղը իւզրէ հալը հազըր իչինտէ էն մուհիմ վէ ճալիպի տըգգաթ օլան շէյ, մուհարէպէի հազըրէ իւզէրինէ գարար վէրիլէճէք սուլհ հալի օլուպ, պու պապտա ազամի մուհաֆազա իթմէքլիքլէ պէրապէր մէսալիհի տէվլէթիմիզին խայրլը սուրէթլէ նէթիճէ պուլմասը իչին սաիր վիւքէլամըզըն պիլ իթթիհատ մէսաիի մալանիհայէ ... տէվլէթիմիզին մուհիպպի սաճիհի պուլունան տէվլէթլէրլէ տօսթանէ մունասէպէթլէրին մուհաֆազասը վէ հէր հալտէ պագայի միլլէթ վէ վաթանըն թէէմինինէ սայ օլունմասը ...

տանլարըն պագը խաթթաւաթը էսէրի օլարագ, զափէրին ինտիֆաինի միւթէգաւէն պու նէվի ահվալէ թէրէթթիւպ իտէճէք մուամէլէ գանունիյէյէ պիր սուրէթի մախսուսէտէ պագըլաճագը տէրքեար իսէ տէ, խաթարայը վագաատան մէմլէքէթէ այիտ օլան մազար վէ խասարը թամիր վէ միւսթագպէլի թէէմին իչին մուգթէզայը տիրաէթինիզ վէճհ իլէ սաիր վիւքէլամըզըն պիլ իթթիհատ իյֆայը մէսաիի մալանիհայէ վէ տէվլէթիմիզին մուհիպպի սաճիհի պուլունտուգլարըն թէմէնիյաթ վէ իսթիգլալի խայրխահանէլէրինտէն վէ թէմամիյէթի միւլքիյէ վէ իսթիգլալըմըզա քեաֆիլ օլաճագ էսպապըն իսթիհսալէ օլունմասը ախասսը մաղսուտըմըզ տըր :

Հագգ թաալա մուվաֆֆագ պույուրա :

7 մուհարրէմ 1295

ՄԻԽԹԱՐԷՔԷ

Անատօլու գումանտանը Կրան տիւգ Միշէլ իլէ, Ռումէլի գումանտանը Կրան տիւգ Նիգօլա, միւթարէքէ հազգընտա վուգու պուլան թէքլիֆէ ճէվապ վէրիպ, շու ճէվապտա միւթարէքէյէ քէնտիլէրինին տախլ մէյլի օլտուգլարը էսասէն անլաշըլմըշ տըր :

Ռուսիա իմպէրաթօրունուն գումանտանլարը, տէվլէթի Ալիյէ թարաֆընտան նէզտլէրինէ կէօնտէրիլէճէք մէմուրլա իլէ միւթարէքէ միւզաքէրաթընա կիրիշմէյէ հազըր օլտուգլարընը պէեան իթմիշլէր տիր :

Ալտըղըմըզ մալումաթա նազարէն, Ռումէլի գումանտանը Կրան տիւգ Նիգօլա Լօֆչատա պուլունտուղունտան, Սիւլէյման բաշա հազրէթլէրինէ օրատա, վէ Անատօլու ումում գումանտանը Իսմայիլ բաշա հազրէթլէրինէ տախի սէրիէն Կրան տիւգ Միշէլին նէզտինէ կիթմէսինէ տայիր, ճանիպի Պապը Ալիտէն էվամիրի լազըմէ վէրիլմիշ տիր :

(Սթամպօլ)

— Պապը Ալի ճանիպինտէն, Ռուսիա տէվլէթինէ վագը օլան միւսալէհէ թէքլիֆինէ տայիր, Ինկիլթէրրանըն Բէթէրսպուրկ սէֆիրի վասըթասըյլա Բրէնս Կօրչագօֆա քեանունու էվվէլին 29 ունճու կիւնիւ վէրիլէն նօթանըն աթիւլ զիքր մաալտէ օլտուղունու Աժանս Հավաս պէեան իտէօր :

«Պապը Ալինին միւզաքէրաթէ իպթիտար իթմէսէ հազըր օլտուղունու, զաթը Շահանէ, Ռուսիա իմպէրաթօրունա պէեան իտէր. իմպէրաթօրուն ազլ ու տիրայէթի, վէ չիմտիյէ գատար ազար միւսալէհէ հազգընտա կէօսթէրտիյի էմէլ վէ արզուսա իսթինատէն, տէվլէթի Ալիյէնին շու թէքլիֆինին Ռուսիա թարաֆընտան գապուլ օլունաճաղընը մէմուլ իտէր :»

Պունա ճէվապ օլարագ, Կօրչագօֆուն, լօրտ Լօֆթուսա «տէվլէթի Ալիյէ միւթարէքէ իսթէօր իսէ, Ռուսիա գումանտանլարընա միւրաճաաթ իթսին» տէմիշ, Լօնտրատա տէրճ էտէն Նիհայէթ սուլի թէէսիրի մուճիպ օլմուշ, Տէյլի Թէլէկրաֆ ղազէթասը, «Ռուսիանըն շու ճէվապը Ինկիլթէրրանըն թէքլիֆինէ հագարէթ պէօյիւք պիր թէհզիր տիր, Ինկիլիզ միւքեալէմէնին պու պապտէ թէտպիրի լազըմէյէ թէշէպպիւս իթմէսի լազըմ կէլիր» տիյէ թամամ իթմիշ տիր :

Թայմզը, վէ Տէյլի Նիւզ, վէ Սթանտար ղազէթալարը, պու պապտէ Տէյլի Թէլէկրաֆ ղազէթասը իլէ հէմֆիքիր տէյիլլէր տիր :

Տուն Սիւլէյման բաշա սաաթ ալթը տա Թաթար բազարճըղընտան ղայէթ չէթին պիր մուհարէպէյէ թութուշուլտուղու վէ ագշամա գատար տէվամ օլունտուղու իխպար իտիլիյոր :

— Էրզրում, 31 քեանունի էվ: Էրզրում հալի Պայպուրթտա պուլունան ասաքիրի շահանէ մէյհուլ օլան մուգաւէմէթէ սօնրա պէյլի օլաճագ : Ռուսլար Պայպուրթ իւզէրինէ իլէրիլիյոր : Թիւրքլէր թախլիյէ էտէրէք օրատա թօպլանըյօրլար :

— Ռուս օրտուսունտան պիր գօլու, Խայիս Պօղազը թարաֆընտան Պալքանլարը կէչիպ, Կազանլըգ իւզէրինէ իւրիւմիւշ էթմէքտէ վէ Շիփգա ֆըրգասը Օսմանիյէ սինին խաթթը րը ճալթընը թէհտիտ իթմէքտէ տիր : Պու սապահ ֆըրգասը մէզքիւր հազգընտա Ղալաթատա պազը մունասէպէթլի թէֆսիլաթ ալընըր իսէ տէ, տուշմէնին քեաֆի թէքլիֆլէրին թէվգիֆ իթմէք լազըմ կէլէճէք տիր : Թունճա տէրէսինտէն կէչիրմէկէ մուվաֆֆագ օլմուշ օլմասը մէմուլ օլունամազ : Ահմէտ Էյուպ բաշա մունֆէրիտ օլարագ Դըրաքիյէտէ պուլունուր :

Զաղարայա չէքիլմիշ տիր : Շիմտի էն էհէմմիյէթլի մէվգի էտիրնէ օլուպ, պունուն էմրաֆընտա էօրտուլան գուվվէթի 4 սաաթլիգ պիր մէսաֆէ տիր : Պու գուվվէթ 70.000 ասքէր վար : Ալթըն մէղարա մալըմաթէ կէօրէ պուրատա 30.000 ի էտիրնէտէն գալըրլարսա, Սթամպօլ վէ Կէլիպօլու մուհաֆազասընա հազըր օլունաճագ տըր : Ռուսլարըն պիր գաչ կիւն զարֆընտա Սթամպօլա կէլմէլէրինտէն գօրգմագտա օլանլար պագ պէքեար սապահ աթիլէճէք ճէպհէլէրին Թօթլէպէնին Պէրլին ղաղէթաճըլարընտան պիրինէ օլան միւքեալէմէսինի օգուսալար, պունլարըն պէք գօրգու օլմագ լազըմ կէլմէտիյինէ չապուգ ֆէհմ իտէպիլիրլէր : Թօթլէպէնին գօլլէթի տէ ազ չէյ տէյիլ տիր : Խուլասա օլունուր իսէ, Թիւրքիա տաաճա պիրզէ պէք ուզուն միւտտէթ մուգավէմէթ իտէպիլիր : Միւսալէհէ չարթլարը պէք ազըր չէքիլէճէք օլունտուղու, մէմուլ իթմէք լազըմ տըր : Թիւրքլէր պուն չիմտի այիքլամագ իսթէմիյորլար, էյէր Սիւլէյման վէ Մէհմէտ Ալի բաշալար կէրի չէքիլէճէք գատար պիր միւհարէպէ իտէմէտիքլէր իսէ տէ, էտիրնէտէ էհէմմիյէթլի պիր մուգավէմէթ պէք գիւչ ի հաճէթլի ապ հալիմիզ, վէ մէվ-

սիմ տէ գըշ տըր . իքի հիւքիւմէթ տէ սուլհ իսթէեօր, վէ լաքին իքիսինին չարթլարը պիրպիրինէ ույմայօր : Թունա գալէլէրինին մուհթազամ պիր մուհասարէ իլթիզա իլէ պէր արզամ իքի այա միւհթաճ տըր, պու տա օլմատըղընտան Էտիրնէյէ հիւճում իթմէք մուվաֆֆագըյէթլի օլամազ :

Ֆար տիւ Պօսֆ.

— Իսթիհպարաթըն մուայէնէսի իչին Ահմէտ Մուխթար բաշա հազրէթլէրի տուն Ռումէլի ճանիպինէ կիթմիշ տիր . պու կիւն թախի Թօփխանէ միւշիրի Մահմուտ բաշա կիտէճէքլէր տիր :

— Միւթարէքէ իչին Օսմանլը գումանտանլարը Կրանտիւք Նիգօլայա միւրաճաաթ իթտիքտէ, կէլէն ճէվապտա էվվէլա միւսալէհէ չարթլարը թային խալմէտէքչէ միւթարէքէ գապիլ օլամայաճաղը պիլտիրիլմէսի իւզէրինէ, մաապէյնի Հիւմայունտա ազաի մէճլիսէթ օլունարագ, պիր քէրրէ տախա Կրան տիւք Նիգօլա իլէ Կօրչագօֆա միւրաճաաթ օլունմասընա վէ միւսալէհէ չարթլարը նէ կիպի չէյլէր օլտուղունուն սօրուլմասընա գարար վէրիլմիշ վէ միւճիպինճէ հարէքէթ օլունմուշ իսէ տէ, պու սաապաճաղ պիր ճէվապ ալընամամըշ տըր :

Կէլէճէք ճէվապ իւզէրինէ, սուլհ չարթլարընըն միւզաքէրէսի իչին Ռումէլիտէ պուլունան Մէհմէտ Ալի բաշայա մէզունիյէթ վէրիլիպ, վէ Տէրսաատէթտէն պիր իքի զաթըն տախա կէօնտէրիլէճէյի իշիտիլմիշ տիր :

— Էմին Զաղարայա չէքիլմիշ օլան Վէյսէլ բաշա, պիր իքի կիւն մուհարէպէտէն սօնրա ֆըրգասը պէրապէր Ֆիլիպէյէ թօփլանմըշ օլմուշ տուր :

— Էտիրնէտէ 3.000 քիշի Տիմօթիգայա, վէ 5.000 քիշի տախի Զօրլույա հիճրէթ էթմիշլէր տիր :

— Պայպուրթտա մուհարէպէ սէօյլէնիյօր իսէ տէ, սըհհէթի թէէմին օլունամամըշ :

— Էվվէլքի ագշամ Լօնտրատան միւսիւ Լայարտա վիրուտ իլէ, խարիճիյէ նէզարէթինէ վէրիլէն բէամի պիր թէլէկրաֆ մալինէ նազարէն, Ինկիլթէրրա տէվլէթի թարաֆընտան միւհարէպէյէ ֆիլէն միւտախալէ օլունմայըպ, ֆագաթ միւսալէհէնին ագտը սըրասընտա թէմամիյէթ վէ իսթիգլալիյէթ տէվլէթի Ալիյէնին մուհաֆազասընա սարֆը ղայրէթ օլունաճաղը պէեան օլունմուշ տուր : (Պուրճէրի)

— Տուն կէճէ սաաթ հաշա գատար չըլտըռըշիր իւզ 10000 գատար մուհաճիր կէլիպ, պունլար չըրուչըպլագ, վէ աճ սուսուզ ֆէրեատ իթմէքտէ պուլունմուշլար տըր, պու կիւն վէ պու կէճէ 20000 գատար տախա մուհաճիր կէլէճէք տիր, պունլար էհր էօրթ պիր մէզլէր օլտուգլարընտան, վէ պու ճիհէթլէ թարիֆ գապուլ իթմէզ տէրէճէտէ ահվալէ վուգու պուլտուղունտան, պու պապտա լազըմ կէլէնլէրին նազարը տըգգա-

թինը տավէթ միւսարաաթ իտէրիզ :

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս

Բարիս 9 քեանունի սանի

Տէվլէթը Ալիյէ իլէ Ռուսիա պէյնինտէ ճէրէեան իտէն միւզաքէրաթըն նէթիճէսի օլարագ, միւսալէհէնին ագտ օլունաճաղը մէմուլ օլունուր :

Բարիս 10 քէզա

Սօլ թարաֆ ազասընըն վագը օլան թէշէպպիւսլէրի իւզէրինէ, ճէնէրալ Տիւգրօ սէքրիզմէ օրտուսունուն գումանտանլըղընտա թայինին օլունտու :

Վիէննա 16 քէզա

Մուսալէհէնին չէրաիթի խալթիտախիյէսի հազգընտա ճէրէյան իտէն միւզաքէրաթը տիրլօմաթիքիյէ հիսսիւնէթիճէ հասըլ իթմիտի : Մուսալէհէնին ագտը մուհազագ կիպի կէօրիւնիյօր :

Միւթարէքէնին թէգարրուրունտան սօնրա Ռուսիանըն թէքլիֆլէրինին թէտգիգի իչին Էվրօբա տէվլէթլէրինտէն միւրէթթէպ, պիր գօնկրէսօ թէշքիլ օլունաճաղը գարարլաշմըշ կիպի տիր :

Լօնտրա 11 քեան. սա.

Տուն Ռուսիա պէյնինտէ պէօյիւք պիր միթինկ թօփլանըպ, լօրտլար գամարասը յլա միլլէթ գամարասը ազալարը հազըր պուլունմուշլար տըր : Միւսիւ Պօրթվիկ պիր նութգ իրատ իտիպ, Ինկիլիզ մէնֆաաթլէրին վիգայէսի իչին հիւքիւմէթին սէրիէն թէտապիրի աճիլէյէ թէշէպպիւս իթմէսի լազըմ կէլտիյինի պէյան իթմիշ տիր :

Տիւք տը Սութէրլանտ Ռուս մէմուրլարընըն աճվալինի չէտիտէն թայիպ իտիպ, Ռուսիայը Թահրիգ իտէնլէր պաշընտա Կլատսթօն իլէ ճէնէրալ Իկնաթիէֆ տիր, վէ էյէր Ինկիլթէրրանըն մուխալիֆէթ թարաֆտարլարընըն մէվքիի պաշգա թիւրլիւ օլայըտը, Ռուսիա հիչ պիր վագըթ տէվլէթի Ալիյէ յէ ճէնկ աչմազտը տէմիշ տիր :

Ինկիլիզ էսհամը	95 ⁵/₆
Գօնսօլիտ աչըլըշը	9 ⁵/₈
« գարանթը	« «

Բարիս 11 քէզա

Ֆրանսըզ էսհամը	109-5
Գօնսօլիտ աչըլըշը	9-70. 80
» գափ.	9-30. 50

Աթինա ղազէթալարընտա կէօրիւլէն թէլէկրաֆլար տըր.

Պուգրէշ 7 Քեանունի սանի

Ռումլար, բիւթիւն վէ սուվարի ասքէրլէրի վէ թօփլարը իլէ Պալգանլարը կէչմիշլէր :

Սօֆիա 7 քէզա

Ռուսլար Սօֆիատա, Պուլղարլարըն միւթէվէճճիհանէսինտան միւքէքէլ պիր մէճլիսի ումումի ագտ իթմիշլէր :

Բարիս 7 քէզա

Միւթարէքէ հազգընտա տօղրուտան տօղրույա Ռուսիա իլէ միւզաքէրաթա կիրիշմէսինի, Ինկիլթէրրանըն Պապը Ալիյէ նասիհաթ իթտիյի րիվայէթ օլունույօր :

ԽԻՒԼԱՍԱՅԸ
ԱՀՎԱԼԸ ՊՕԼԻԹԻՔԻՅԷ

Ինկիլիզ գապինէթի, գրալիչա հազրէթլէրինէ վագթընտան էվվէլ բարլամէնթի տավէթ իթտիրէլի, ումում Էվրօբա ասգապը բօլիթիգասընըն նազարը տըգգաթը Ինկիլթէրրա ուզէրինէ հասր օլունմուշ իտի։

Հէր նասըլ իսէ, բարլամէնթին պու վէճհ իլէ սիւրաթը թէճէմմիւլի պաշգա հէր եէրտէն զիատէ նէֆսը Ինկիլթէրրատա պիր հարպ մուգատտիմէսի ատտ օլունտու. գապինէթէ թարաֆտար օլանլար տա օլմայանլար տա պունու պէօյլէ քէշֆ իտիպ, պիրպիրի ալէյհինէ գըեամ իյլէտիլէր։

Գաչ հաֆթատան պէրու Ինկիլթէրրատա կէօրիւլէն հազըրլըգլար, մուհարէպէյէ Թալիպ օլանլար իլէ օլմաեանլարըն, եէկտիկէրի ուզէրինէ օլան մուհաճէմէյի չէտինլէրի ասըրընտան պաշգա պիր չէյ տէյիլ իտի։ Պիր Թագըմը արթըգ գապիլսիզ տիր տէր իտի քի Ինկիլթէրրա սիլահա տավրանմասըն, տիկէր Թագըմը տախի գապիլսիզ տիր քի Ինկիլթէրրա սիլահա տավրանսըն տէյի խատա իտէր իտի։ Իքի Թարաֆ տախի քէնտիլէրինի գուվվէթլէնտիրէճէք հէր վասըթայը էլտէ իտիպ, պիր պիրի իլէ մուհաքէմէ եա իմթիհան օլմագ ուզրէ բարլամէնթին եէվմը քիւշատընա պիլա սապր մունթազըր օլմագտա իտիլէր։ Հաճէթ տէյիլ սէօյլէմէք քի պու մագուլէ տախիլի միւնազաալարա սէպէպ, տէվլէթը Ալիյէ իլէ Րուսիա պէյնինտէ օլան մուհարէպէնին թէմտիտի իտի, ագ գալտը քի Ինկիլթէրրա, իքի մուհարիպ պէյնինտէ պիր թէվասսութ գայտընա տիւշմիւշքէն, քէնտի տախիլինտէ ղուհուրա կէլէն նայիրէի չիգագ վէ իւթֆայա աճիզ օլմասըն։

Իմտի նասըլ քի տէտիք, պիւթիւն ալէմին նազարը տըգգաթը Ինկիլթէրրա ուզէրինտէ օլտուղու հալտէ, նակեհան պէյնէլ մուհարիպէյն պիր միւթարէքէ սէտասը ղուհուր իտիպ, պիր իքի կիւն զարֆընտա տախի գուվվէտէն ֆիիլէ կէթիրիլտի. պու հալտէ բարլամէնթին տէ, սուլհ եա հարպ թարաֆկիրանըրըն տա էվվէլքի էհէմմիյէթի գալմատը։

Հէր միւթարէքէ պիր սուլհ մուգատտիմէսի ատտ օլունտուղունտան, արթըգ գապիլ տէյիլ տիր քի, բարլամէնթտէ հարպ ուզէրինէ միւզաքէրէ օլունսուն. չիւնքի պէօյլէ պիր միւզաքէրէ օ անտէ միւթարէքէյի նագըզ իթտիրէպիլիր։

Պունտան մաատա հէր պամէթ կէօսթէրիր քի, պէօյլէ մէմուլին ղայրի պիր միւթարէքէ, անճագ Ինկիլիզին խալիսանէ վէ մահրէմանէ պիր թէվասսութիւ իլէ եա տա խաթըրընա միւրվէթէն հասըլ օլապիլմիշ տիր. իմտի պիր թարաֆտան մուգատտիմէյը սուլհա վասըթա օլուպ, տիկէր թարաֆտան հարպտան պահս իթմէք գապիլ կէօրիւնմէզ։

Պէօյլէ պիր թէպէտտիւլիւն Էվրօբա էֆքեարը ումումիյէսինէ նէ եօլտա թէյսիր իտէճէյի հէնիւզ նամալիւմ իսէ տէ, պիրճէ շիւպհէսիզ շու իքի թասավվուրու հասըլ իտէճէք տիր։

Պիր Թագըմը զանն իտէճէք քի, Րուսիա, Ինկիլթէրրանըն հարպ թէտարիքեաթընտան խէվֆ իտտի, վէ օնուն իչին բաղը օլմաեաճաղը պիր միւթարէքէյէ րազը օլտու։ Տիկէր Թագըմը զանն իտէճէք քի, լօրտ Պիգօնսֆիլտ, հարպ սէտալէրի իլէ Ինկիլթէրրայը վէլվէլէյէ վէրիպ, էֆքեարը ամմէնին մէյլանընա նազարէն, պունուն միւմքին միւթէսավվէր օլամայաճաղընը հիսս իտէրէք, քէնտիսինի պու մահճուպիյէթտէն գուրթարմագ իչին, էլտէն կէլէն ճահտ իւ ղայրէթի տիրիղ իթմէյէրէք, պիր միւթարէքէ հուսուլիւնէ մուվաֆֆագ օլտու։

Պու մազաննալարըն հանկիսը հագիգէթ հալէ մագրուն տուր. միւթարէքէնին նէթիճէսի աշիքեար պէյան իտէճէքսէ տէ, զաննը աճիզանէմիզճէ իքինճի մազաննա տահա զիատէ միւնասիպ տիր. ֆագաթ պունուն ուզէրինէ չիմտիլիք բըրար իթմէյիպ կէչէրիզ։

Հալ պու քի պու իքի մազաննանըն հանկիսը հագիգաթ մագրուն իսէ, սէմէրէսի տէ օնա կէօրէ օլապիլիր։ Մէսէլա Րուսիանըն միւթարէքէ գապուլի, մէճպուրի իսէ օնա թէզագգիւպ իտէճէք չէրայիթի սուլհիյէ տախի, եինէ օ խէվֆ օ խաթըրա մէպնի մէճպուրի օլաճագ տըր, եօգ Ինկիլիզ գապինէթինինքի մէճպուրի իսէ, օնուն տա սէմէրէսի օնա կէօրէ օլաճագ։ Եախօտ տահա աչըղը, եա Րուսիա Ինկիլիզէ եա Ինկիլիզ Րուսիայա պու պապտէ պիր թէվազու իտէճէք տիր։

Պուրատա մալիւմ օլտուղտա սըրրա կէլիր սուլհ միւքեալէմաթընա, վէ պունտան տա, պիթթապի միւքեալէմաթը մէզքիւրէ միւճէրրէտ տէվլէթէյնը մուհարիպէյն պէյնինտէ մի ճէրեան իտէճէք, եօգսա պիր Էւրօբա գօնկրէսինէ մի միւհթաճ օլունաճագ, սիվալի հասըլ օլուր։

Մէսէլէյի մալիւմէնին իքի ճիհէթի օլուպ, պիրիսի Րուսիա իլէ Օսմանլը պէյնինտէ թէսվիյէպէզիր օլապիլիրսէ տէ, տիկէրի հուգուգու ումումիյէյէ միւթաալլիգ օլաճաղընտան պիր Էւրօբա մէշվէրէթինտէն պաշգա վասըթա իլէ հալլ օլունամայաճաղը տէրքեար տըր։

Ճիհէթէյնը մէզքիւրէթէյնին պիրի, Հէրսէք իխթիլալընտան գօնֆէրանս վէ բրօթօգօլա գատար օլան մուամէլաթը վէ տիկէրի վուգուաթը հարպիյէտէն թէքէվվիւն իտէճէք նէթայիճի շամիլ տիր։

Բրօթօգօլա գատար ճէրեան իտէն մուամէլաթ հազգընտա Էւրօբա տէվլէթլէրի էֆքեար իւ գարարլարընը պէյան իթմիշ օլտուգլարընտան, պունլարա տայիր եէնի պիր մէշվէրէթէ իհթիեաճ կէօրիւլմէյէճէյի, թապիի տիր։

Լաքին վուգուաթը հարպիյէտէն թէքէվվիւն իտէճէք մուամէլաթ հազգընտա իթթիֆագ օլունաճագ թէտապիր օ գատար միւսէրրահ տէյիլ տիր։ Չիւնքի իշին պու ճիհէթի Րուսիա թասավվուրունտա օլան մուամէլաթըն նէվ իւ ատէտինէ մէնուտ տուր։

Պու պապտէ չիմտիյէտէք էօթէտէ պէրուտէ վագի օլան նէշրիյաթ, եանի պօղազլարըն սէրպէսթիյէթի, Րումանիանըն իսթիգլալը, Սըրպ վէ Գարատաղ հազգընտա ըսլահաթը գօնունիյէ, Պուլկարիսթանըն թահտիտի վէ իտարէի մախսուսէյէ իֆրազը, նիհայէթ մալիւմ օլան Գարս, Պաթում, Թունա, Տօպրուճա վէ Պէսսարապիա վէ հարպ թազմինաթը մատտէլէրինէ տայիր ճէրեան իտէն շայիաթ մէվզուու պահս օլաճագ իսէ, պիր Էւրօբա մէշվէրէթինէ միւհթաճ օլունմայաճագ, պունլարըն տա հալլ իւ թէսվիյէսի գապիլիյէթ կէօրիւնիւր։

Էյ հասըլ Րուսիանըն մագսատը, մէնաֆիի մանէվիյէ տայրէսինտէ մի ճէրեան իտէճէք, եօգսա մէնաֆիի մատտիյէյէ տէ մի թէճավիւզ իտէճէք պունուն զահիրէ խըրուճընա մէնուտ տուր։

Զաննը աճիզանէմիզ ուզրէ մէսէլէնին ճիհէթը ուլասը հագգընտա Էւրօբա, տէվլէթլէրի, միւտախալէտէն իճթինապ իլէ, պունուն պէյնէլ մուհարիպէյն թէսվիյէսինէ միւսաատէ վէ պէլքի տէ խահիշ իտէճէքլէր տիր։

Լաքին ճիհէթը սանի եալնըզ տախըլ, պու մագուլէ պիր մուճիպէթին թէճավիւզի, թէլաշսըզ օլունամազ։

Եալընըզ պիր մատտէ կէրէք Րուսիայը, կէրէք Թիւրքիյայը վէ կէրէք ումում Էւրօբա տէվլէթլէրինի պու տէֆա թամ թէքմիլ միւթթէֆիգ կէօրիւրիւզ, եանի թէտապիրի մուվագգաթա սարֆընազար իլէ ճիւմլէ ուզէրինէ պարը կիրան օլան չու Շարգ մէսէլէյի մահուտէսինին պու տէֆա թէքմիլէն վէ էսասէն հալլ վէ իսթիգրարը։

Պիամիւնի Թալայի պունա մուվաֆֆագ օլունուր իսէ պու ուղուրա թէրաֆէյնէ հէր նէ ֆէտաքեարլըգ իսապէթ իթսէ, սէմէրէսի օլան միւտտէթը մէտիտէ վէ տայիմէ իլէ թէլաֆի իտիլէճէք պիր սուլհ տէվամի մուվաճէհէսինտէ չօգ կէօրիւլմէզ։

Հէր հալտէ, իշ աղըր, զայէ պէօյիւք, միւշքիւլաթ միւթէնէվի տիր, չիւնքի պու միւթարէքէթէն Շարգ վէ ղարպա պիր տէվրի սուլհ վէ սաատէթ տէ թէվէլլիւտ իտէպիլիր պիր տէվրի հարպ վէ ճէտալ տա։

Պու պապտէ տէվլէթը Ալիյէ հագգընտա ինայէթը պարիտէն մուվաֆֆագիյէթը քեամիլէ թէմէննի իտէրէք, հուգուգու միւլգայէսինէ ուսուլու միւթարէքէնին նէ եօլտա ճէրիան իտէճէյինէ տայիր պազը մալիւմաթ իթասը իլէ պու պէնտիմիզի խիթամ իտէրիզ։

Պիր միւթարէքէ, եա Թաթիլի հարպ հէնկեամընտա, Թէրաֆէյն մուհարիպէյն պուլունտուգլարը մէվագի վէ արազի տէ վագթը սուլհտա հէր նէ մուամէլէյէ մէզուն իսէլէր այնը մէզունիյէթլէրի եինէ պագի օլուր։ Եալընըզ միւթարէքէ օլմայըպ տա հարպա տէվամ օլունմուշ օլայըտը, հանկը մուամէլաթը հարպիյէյի տիւշմէնին տիւշմէնէ մէն իթմէսի լազըմ կէլիրտի իսէ, անլէր իճրա օլունամազ։

Պինայէն ալէյհ, միւտտէթը միւթարէքէտէ Թէրաֆէյն կէրէք եէնիտէն ասքէր Թէտարիք իտիպ սիլահլամայա վէ կէրէք մէվագիի միւնասիպէյէ իսթիհքեամ վէրմէքլիյէ պէր սապըգ մէզուն օլուրլար։

Եալընըզ մէյտանը մուհարէպէտէ, կէրէք Թէտաֆի վէ կէրէք Թաարուզա միւթաալլիգ Թէրթիպաթը ասքէրիյէյէ, վէ տիւշմէնին Թօբ մէնզիլի մէսաֆէսինտէ եէնիտէն Թապեալար եաբմայա, եախօտ Թամիր իթմէյէ, վէ վէ եինէ օ մէնզիլ տախիլինտէ օլուպ հիյնի միւթարէքէտէ ասքէրի օլմայան պիր եա պիր գաչ մահալէ եէնիտէն ասքէր ճէլպ իթմէյէ, էլհասըլ ղալիպ օլունան մէմալիքլէրտէ ահալիյի հիւքիւմէթը մէշրուէսի ալէյհինէ իսեանէ Թահրիք իթմէյէ, մէզունիյէթ օլամազ։

Հատտը միւթարէքէ եալընըզ մէյտանը մուհարէպէտէ Թէրաֆէյն պէյնինտէ մուգավէլէյի մէն իտէպիլիր, ուզագտա օլան Թէտարիքեաթը հարպիյէյէ վէ իլէրուտէ իճրա օլունաճագ մուամէլաթը Թէտաֆյէ վէ Թաարրուզիյէյէ մանի օլամազ։

Միւթարէքէ ուզունճա պիր միւտտէթ իչիւն ագտ օլունտուղու հալտէ, Թէրաֆէյնը մուհարիպէյն ահալիսինին եէկտիկէրի իլէ իւլֆէթ վէ մուարէֆէսի մէն օլունմամագ լազըմ կէլիրսէ տէ, պու մագուլէ մուամէլաթ, մահալլինէ վէ ճաայընա կէօրէ տէ Թէսլիտ Թագըիր օլունապիլիր օլտուղունտան, պունլարա էքսէրիյա Թէրաֆէյնին ասքէրի գօմանտանլարը պէյնինտէ գարար վէրիլիր, մուճիպինճէ ահալիյէ իլան օլունուր։

Ալելօգա վէ Թիճարէթ մուամէլէլէրի տէ պու գապիլտէն տիր հիյնի միւթարէքէտէ տիւշմէն լիմանընտան տիւշմէն լիմանընա սէյրը սէֆայինէ վէ Թիճարէթէ վէ նագլը էմվալէ տայիր միւսաատէյի իթթիխազ օլունուպ օլունմամասը հիւքիւմէթէյն պէյնինտէ գարարկիր օլմագ լազըմ օլունուր։

Միւտտէթը միւթարէքէ ինգըղա պուլտուղտա Թէնպիհէն Թէմտիտ օլունմատըղը եախօտ իտտէի սուլհ վագի օլմատըղը հալտէ, եէնիտէն բուխսաթէ հաճէթ գալմայարագ Թէրաֆէյն մուհարէպէյէ տէվամ իտէպիլիր։

Թէրաֆէյնտէն պիրի շէրայիթի միւթարէքէյէ րայէթ իթմէյէրէք, մուամէլաթը խասըմանէյէ տէվամ եա մուպատէրէթ իթտիյի հալտէ, տիկէրի տախի անը վահիտան պիլա մուգատտէմէ խուսումէթէ մուպաշէրէթ իտէպիլիր. Ֆագաթ պիր գօմանտան եա պիր ճէնէրալ պիր մահալտէ խիլաֆը գարար խուսուսըանէ խուսումէթէ Թէշէպպիւս ճէսարէթ իթտիյի հալտէ, տիկէր Թէրաֆ պու սէպէպէ հէր Թէրաֆտա ֆէսխը միւթարէքէ իտէմէյիպ, եալընըզ խիլաֆը ահտ հարէքէթ իտէն գօմանտան եա ճէնէրալըն Թէտիպի չէտիտինի պիհազագըն Թալէպ իտէպիլիր, միւսաատէ օլունմատըղը հալտէ ֆէսխը միւթարէքէյէ մէզուն օլապիլիր։

Յ. ՎԱՐԴԱՆ

ԴԱՅՄԷ ՄԱՏՏԷՍԻ

144 իւնճիւ նումէրատան պագիյէ վէ խիթամ։

Պիր տէվլէթ հէր նէ սէպէպէ մէպնի գայիմէ չըգարըր իսէ տէ, օնուն գըյմէթէն տիւշմէսի էմր իլէ միւմքին օլամազ։ Հիւքիւմէթ պունուն եալընըզ սուր իսթիմալաթընը էմր իլէ մէն իտէպիլիր, եանի միւճէֆֆէրէտ, պիր Թամա, վէ հէյէթ իլէ գըյմէթէն տիւշիւրէնլէր օլուր իսէ անլէրի Թէճզիյէ իտէպիլիր. լաքին հէր մէմալիքտէ պունլար բէք բէք պէշ օն քիշիտէն իպարէթ օլապիլիր, գուսուր ահալի տայիմա գայիմէ գըյմէթինին արթմասընա Թալիպ տիր, վէ պու տա քէնտիսինին ագտէմը մէնաֆիինտէն օլտուղու իչիւն տիր. Հաթթա պու պապտէ հէր ահալի հիւքիւմէթին Թալիպի պիր եարտըմճըսը տըր։

Հալ պու քի, իւմ մալիյէ տէր քի, պիր տէվլէթին մուհասէպաթը մալիյէսի նէ գատար մէյտանտա օլուր իսէ, օ գատար տա իթիպար քեսպ իտէր։ Պիր խազինէնին աչըղը վէյէվ զիատէ տէ օլսա եինէ հէրքէս «նուԹուլմալը» վէ պիլմէլի տիր, չիւնքի սէթր օլունմագյա աչըղ քիւչիւլմէտիքտէն մաատա, միւպալաղա իլէ տախի Թէվաթիւր իտէպիլիր։

Մալիյէլէրի հիյէթը մունթազամատա օլան տէվլէթլէր սէնէվի պիւտճէլէրինի գամարալարա գապուլ իթտիրտիքտէն սօնրա, հէր այ տախի խազինէլէրինին վարիտաթ վէ մէսարիֆաթ եիւքիւնիւնիւ տէ ահալինին կէօզիւ էօնիւնէ գօյլար, վէ հէր այ ահալի մալիյէ վարիտաթընըն եա մէսարիֆաթընըն արթտըղը եա էքսիլտիյինի բույէ այն կէօրիւր։

Հալ պու քի, մագսատը պու տա քեաֆի տէյիլ տիր. Մալիյէ պիւտճէսինտէն մաատա պիր տէ ահալինին պիւտճէսի վար քի մալիյէ պիւտճէսինտէն էհէմ վէ էլզէմ տիր. վէ պու տուր. մէմալիքին իտախալաթ վէ իխրաճաթ պիւտճէսի։

Մէմալիքիմիզ խարիճէ մալ տա սաթար. խարիճտէն մալ տա ալըր. էյէր սաթտըղըմըզ ալտըղըմըզտան զիատէ իսէ, պէտէլի ալթուն օլարագ մէմալիքիմիզէ թէտիյէ օլունուր, եօգ սաթտըղըմըզ ազ վէ ալտըղըմըզ զիատէ իսէ, պու զիատէյի պիզ խարըճա ալթուն իլէ էօտէմէյէ մէճպուր օլուրուզ։

Պու պապտէ պէյնէլ ահալի վէ միւթէթէպէրան տախի պիր պէօյիւք եաղըշլըգ վար, պունլար էօյլէ զանն իտէր քի, տայիմա պիզիմ իխրաճաթըմըզ ազ օլտուղունտան, տուղրուճա ալթունլարըմըզ խարիճէ կիտէյօր վէ պիզ ֆուգարա օլույօրուզ։

Ումում մէմալիք հագգընտա բէք պէօյլէ պիր եաղըշլըգ տըր պու, վագաա պազը սէնէ պիզ իւսթէ բարա վէրիրիզ Էվրօբայա, լաքին պազը սէնէ տէ Էվրօբա պիզէ իւսթէ վէրիր, վէ եիրմի սէնէլիք պիր մուվազէնէ ԹութուսաԷ, Էվրօբատան զիատէ պիզիմ իւսթէ ալտըղըմըզ աշիքեար կէօրիւլիւր. Լաքին պու ումում մէմալիք մուհասէպէսինտէ կէօրիւլէպիլիր, եօգսա պիր պէլտէ, մէսէլա Սթամպօլ, եախօտ պիր եա իքի վիլայէթ, չօգ ալըր, եա հիչ եա բէք ազ վէրտիյինտէն միւաԹէնա Թութուլապիլիրլէր։

Փէզտիրիք մուհարէպէ սէնէլէրինտէ, պիզ խարըճտան չօգ չէյ ալըբ բէք ազ չէյ վէրէպիլիր օլտուղումուզտան, պունլար տա միւսթէսնա տըր։

Լաքին մագսատիմիզ գայիմէտէն պահս իթմէք օլտուղունտան վէ պունա գայիմէտէն տօլայը պիր լուզում կէօրիւլիւմիւզտէն նաշը զիքրինէ մէճպուր օլտուղումուզտան, պու գատարը քեաֆի տիր։ Պինաէն ալէյհ գայիմէնին գըյմէթէն տիւշիւփ տիւշմէսի, պու իքի Նէվի պիւտճէնին տէ պէհսէր էճզա տահա մալիւմ օլմասընա մէնուտ տուր։

Ահալի պունլարա վագըֆ օլուր իսէ, խազինէ աչըղլարընըն նէ վագըթ եախօտ գաչ սէնէտէ գաբանաճաղընը վէ մէմալիքէ նէ գատար զիատէ ալթուն կէլմէքտէ օլտուղունու քէշֆ իտէպիլիր, գայիմէ տէ օ տէրէճէտէ իթիպար հասըլ իտէպիլիր։ Լաքի խազինէնին աչըղը գաբանամայաճագ տէրէճէտէ իսէ, եախօտ հէր սէնէ Էվրօբայա իւսթէ

ալթուն վէրիլօրսադ, տիւնեատա հանկը գուտրէթ, հանկը էօրֆ քեաղըտը ալթուն բայէսինէ չըգարապիլիր, պունու խայալ իթմէք տախի գապիլ տէյիլ տիր։

Պինաէն ալէյհ կէրէք խազինէնին վէ կէրէք մէմալիքին մալիյէճէ պուլունտուղու հիյէթ մէյտանտա կէօրիւլմէտիքճէ գայիմէյէ սապիթ պիր գըյմէթ հասըլ իթմէք գապիլ օլամազ. պաշգա հէր նէ չարէ, հէր նէ գարշըլըգ պուլունսա վէ կէօսթէրիլսէ մուվագգաթ թէտպիրլէր օլուպ, անճագ օ չարէլէրին վէ օ գարշըլըգլարըն սարֆընա գատար տէվամը օլապիլիր, վէ օնլար տա չաբուգ սարֆ օլուր պիթէր չէյլէր տիր։ Ամմա ֆարզ իտէլիմ քի կէրէք մալիյէ աշըղընը վէ կէրէք իխրաճաթըմըզըն նօգսանընը պու մէմալիքտէ բէսմէն իլան իթմէք գապիլ օլամասըն, լաքին շուրասը տա միւսէլլէմ տիր քի, պունլարըն բէսմէն իլան օլունմասըղը իչին աճալի եւինէ անլէրին ֆէրգինէ վարամազ տէյիլ տիր. աճալի ալթունուն էքսիլտիյինի եա արթըղըղընը սայիր պաշգա չօգ վասէթալար իլէ տէ հիսս իտէպիլիր, անճագ բէսմի բագամլար իլէ պիլէմէտիյինտէն, էքսէրիա միւպալաղա իլէ թասավվուր իտէր վէ օնա կէօրէ տէ էմնիյէթինի արթըրըր եա էքսիլթիր։

Խուլասայը քէլամ շունու տէմէք իսթէրիզ քի, իպթիտաէ գայիմէլէրիմիզին եւուզ օն իքի եա եւուզ օն իւչ ղըրուշլուղու պիր մէճիտիյէ լիրայա պէտէլ չըգարըլմըշ օլուպ, շիմտի իքի եւուզ գըրգ եա էլլի ղուրուշլուղու պիր լիրայա պէտէլ թութուլույօրսա, էյէր մէմալիքիմիզին նագտը տա պու նիսպէթտէ էքսիլմիշ իսէ, պունա հիչ չարէ օլամազ. հաթթա սահիհէն պու նիսպէթլէ մատէն ագճէմիզ էքսիլմիշ իսէ, գայիմէլէրին պու ֆիյաթտա գալմասը տախի պիր պէօյլէ նիմէթ սայըլընապիլիր, լաքին պիզ սալա մէմուլ իտէմէյիզ քի, մատէն ագճէմիզ պու տէրէճէտէ էքսիլմիշ օլապիլսին. շունքի էօյլէ օլսա մէմալիքին մատէն ագճէսինին եարըտան զիյատէսի զայ օլմուշ տէմէք օլուր, հալ պու քի մէմալիքիմիզտէ պիր գաչ եւուզ միլիօն լիրատան զիյատէ մատէն ագչէ պուլունտուղու չիւպհէսիզ օլտուղունտան, վէ պունուն նըսֆը տա եւինէ եւուզլէրճէ միլիօն իտէպիլիր օլտուղունտան գապիլ տէյիլ տիր քի, պու գատար մատէն ագճէ տէ մէմալիքիմիզտէն էքսիլմիշ օլապիլսին։ Անճագ մէյտանտա պիր բէսմի հիսապ, եա ըսթաթիսթիգ օլմատըղընտան, խալգ պունու տա գապիլ կէօրէպիլիր, վէ պիր չէյին կէօլկէսի ուզագլանտըգճա պայըտտան պէօյլէ կէօրիւնտիւյիւնտէն, հէր քէս տէ սայընը կէօրէմէտիյինտէն կէօլկէսինտէն գօրգուպ էմնիյէթսիզլիյէ տիւշար օլուր, պէօյլէ պիր հալ տէվամ իթտիքճէ, գայիմէնին տայիմի սուրէթտէ պիր գըյմէթ քեսպ իթմէսի, ճիւմլէտէն էմէլ վէ արզու օլունտուղու գատար գօլայ պիր չէյ օլամազ։

Յ. ՎԱՐԴԱՆ

ՄԷՊՈՒՍԱՆ

ՏԷՍՐՏԻՒՆՃԻՒ ՄԷՃԼԻՍ

29 Քեանունի էվվէլ.

Մէճլիս Ռէիսի սանի Շէյխ Պէհաէտտին էֆէնտի հաղրէթլէրինին թահթը րիասէթինտէ սաաթ 8է 10 տագիգէ գալարագ թէճէմմիւ իթմիշ տիր։

Զաբթնամէհ կիւնիւ գալթը գըրաաթ օլունարագ պազը թասհիհաթ իլէ գապուլ օլունտու։

Սուրիատան Ապտիւլ Րէհիմ Պէտրան էֆէնտի քիւրսիի խըթապէթէ չըգըպ նութգը աթիյի թէլաֆֆուզ էյլէտի։

Էֆէնտիլէրիմ.

Ցիվանը մուհասէպաթ գանունու էնճիւմէնէ հէվալէ օլունտուղունտան չիւքիւրլէր օլսուն. միւնագաշատան գուրթուլտուգ. ահալիմիզ տիվանը մուհասէպաթ նիզամնամէսինին ումուրու մալիյէյէ էն էլզէմ օլտուղունա, վէ մաթպուաթ գանունունա վէ վիլայէթ նիզամնամէսինէ էհէմմիյէթ վէրմէզլէր։ Անլէրէ լազըմ օլան չէյ բըրգ վէ նամուս վէ ճանլարընըն մուհաֆազասը իչին լազըմ կէլէն իսլահաթ տըր։ Նէչէն սէնէ պա իրատէյի սէնիյէ մէճլիսի մէպուսան թէշքիլ օլունտու. ահալի պիզտէն բէք չօգ ֆաիտէ պէքլէտի. իւչ պու սըրֆ էհէմմիյէթսիզ չէյլէրլէ ուղրաշտըգ. պէրէքէթ վէրսին ղազէթալար վէ մէպուսանը քիրամ հազրաթը մէնսուպ օլտուգլարը վիլայէթլէր տէ վէ հէր եէրտէ պու սէնէ բէք չօգ նիզամլար եազըլտը. կէլէճէք սէնէ բէք չօգ իսլահաթ եազըլաճագ, չէօյլէ օլաճագ, պէօյլէ օլաճագ տէյէրէք ահալիյի թէսէլի իթտիլէր. պու սէնէտէ տիկէր նիզամլարլա ուղրաշըյօրուզ, տիւշմէնիմիզին իչիմիզտէ ատամլարը բէք չօգ. պիզէ Տէվլէթը Ալիյէ միւսթէպիտ տէյօր, իսլահաթ եափմազ տէյօր. Ռէիս էֆէնտի կէչէնտէ գանուն մէտրէսէսի եօգ, պու օլմայընճա մաթլուպը վէճհիլէ մէմուր եէթիշմէզ տէտի. պէն պունու թէսլիմ իթմէմ. զիրա գանունուն աշքեարընը ինճրա իթմէք մէարէսէյէ միւթէվագգըֆ տէյիլ տիր. կէրէք մէմուրինտէ վէ կէրէք հիյէթ միւքէլլաֆա բէք չօգ էհլիյէթլի զէվաթ վար. հաթթա Եվրօպատա ագրանլարը եօգ, էզճիւմլէ Պէյրութտա, տէյիլ Տէվլէթը Ալիյէնին. հաթթա Եվրօպա գավանինին վէ նիզամաթը մէվճուտէսինի պիլէնլէր վար տըր. լաքին աստամ արամայօրլար. էզ ճիւմլէ Սուրիյա Ճէմալ էֆէնտի նամընտա պիր գայմագամ կէլտի. էյինէ ինթիխապ գօմիսիօնունտան պիր տէ շահատէթնամէ վէրմիշլէր Սէյտայա գայմագամ օլտու. Սէյտատա պիր աստամ հուգուգ տահսիսընտան տօլայը պիր արզուհալ վէրիր. գայմագամ էֆէնտի մէճլիսի Տաավիյէ հէվալէ էտէր. նիզամը վէճհիլէ իւչ տէֆա տավէթ օլունուր. մուամէլէյհ կէլմէզ. մէճլիստէ պէր մուճիպի նիզամ հիւքմիւ ղըյապը վէրիր. գայմագամ էֆէնտի պունու բէտ իտէր մէճլիսի Տաավի տախի միւթէսարրըֆ Րաուֆ էֆէնտիյէ եազար, Րաուֆ էֆէնտի նիզամ աշնա պիր զաթ տըր. իշթէ մէհաքիմ վէ մէմուրին պէօյլէ. ինսանըն նամուս վէ մալընը մուհաֆազա իտէճէք գալթիյէ տիր. հուգուգունու մուհաֆազա իտէճէք տախի մէհաքիմ տիր. պունլարըն գանունլարընը վէ մէմուրին նիզամնամէսինի Պապը Ալիտէն իթէյէլիմ.

Եէնի շէհիրլի զատէ Ահմէտ էֆ. — Էլիմիզտէ պիզի պէշ ալթը եւուզ սէնէ մուհաֆազա իթմիշ պիր գանուն վար տըր. Զաթը Շահանէ գանունու էսասիյի իհսան իթտի. գանունու էսասիտէ պէեան պույրուլան նիզամաթ վէ գավանին թանզիմ օլունունճայա գատար, էսքի գանունլար մէրի ուլ իճրա թութուլաճագ տըր. հալ պու քի մէհաքիմ վէ մէմուրին, գանունլարը եօգ կիպի հարէքէթ իտէյօրլար, րիշվէթ մի ալմայօրլար, ճէրիմէ մի ալմայօրլար (էթրաֆտան, տօղրու տօղրու սէտալարը) գանունլարը իճրա իթտիրմէլի. օնմազ իսէ պիզիմ ֆաիտէմիզ հիչ եօգ տուր. մէսէլա պիր գայմագամ վէ եա պիր մէմուր կէլիյօր, պէն բարա վէրտիմ կէլտիմ, իքի պին ղուրուշ պըրըգըմ վար տէյօր. էօնիւմիւզտէ պիր ճէնազէ վար, չարէ պուլուպ պունու գալտըրմալը. պիր նէզարէթի աւքէրիյէմիզ վար, հարպ իլէ մէշղուլ, պունա թէշէքքիւր օլունուր. ֆագաթ նէզարէթի ատլիյէ տէ հարպ իլէ մի մէշղուլ տուր, տէյիլ իսէ նիչին պագմայօր (ումում ալգըշլար)։

Ապտուլ պէյ. — Պէտրան էֆէնտի Տիվանը մուհասէպաթ հագգընտա մէքթէպսիզ օլտուղու հալտէ միւթէֆէննին մէմուրլար վար տըր տէտի, պունու գապուլ իթմէմէյէ քերամէթ նէ օլսուն։

Պէտրան էֆ. — Մէտրէսէ լազըմ տէյիլ տէմէտիմ, միւսթաիտ ատէմլէր վար տէտիմ։

Հալէպտէն Մանուկ էֆ. — Պիր չօգ էճանիպ իտարէմիզէ իթիրազ էտիյօր, գանունլար բէք պալա ամմա իճրա օլունմայօր տէյօրլար, ղավալի հաղըրէյէ պուտա սէպէպ օլտու. միլլէթին արզուսու իսլահաթ տըր, թիճարէթ մէմուրու մալիյէ, մալիյէ մէմուրու թիճարէթէ, մէհաքիմ մէմուրու զըրաաթա մէմուր օլույօր. գանունու էսասիյէ բայէթ էհէմմէթ իսէք, պունլար իսլահ օլունսուն, իճրաաթա պագըլսըն, մէմուրիյէթի ուսլուպու իսլամիյէ բայը ատալէթ իթմէտիյինտէն տիր. արթըգ Ալլահ Ալլահ, պիր խալգը նէ վագըթա գատար աղլաճայըգ, հէր քէս մէհքէմէյէ իլթիճա էտիյօր, եավրուլարը իքի իւչ սէնէլէր ուղրաշըյօր եւինէ գուրթուլամայօր. արթըգ չէքիլմէզ օլտու. Ալլահ վէ Րասուլ աշգընա. մէհաքիմին ահվալի ֆէնա, պէօյլէլիքլէ տէվլէթ բըլահ օլունմազ, մահճուպ գալըյօրուզ, միւճազաթ եօգ, չիտտէթ եօգ, պիր թագըմ քէօր, թօբալ, սաղըր ամէլմանտէլէր իշտէ գուլլանըլըյօր։

Շուրայը տէվլէթ ազասընտան իզահաթ իթմասը իչին օրատա պուլունան Եանգօ իքսատէս էֆէնտի. — Մէմուրլար հագգընտա չիքայէթ, մէրճալէրինէ պիտտ օլտուղունտան պիր չէյ տէյէմէմ. Թէշքիլի մէհաքիմ նիզամնամէսի Ադլիյէտէ վէ Ժանտարմա նիզամնամէսի Զապթիյէտէ եազըլըյօրճու բայը տէվլէթէ կէլտի. տաիրէյի մախսուսէսինտէ պագըլըյօր, ումում հիյէթինէ հէվալէ օլունտու եագընտա կէլիր։

Դօսօվատան Միւլէյման էֆ. — տէքի վարագայը նութգ իյէյի օգուտու։

Պէեանատան միւսթաղնի տիր քի հիքմէթի հիւքիւմէթ իքի էսաս իւզէրինէ միւպթէնի տիր. պիրի միւճազաթ տիկէրի միւքեաֆաթ, պունլարըն հէր իքիսինին հարֆ պէ հարֆ իճրասը պիր գավմին սէլամէթինի վէ օ գավմին հաքիմիյէթինի տէրէօհտէ իտէն հիյէթի իտարէնին պագայը սէլամէթ վէ նէճաթընը ինթաճ իտէր։

Շու մուգատտիմէյի իրատ իթմէքտէն մագսատըմ, սէօզիւ հալը հազըրա նագլ իթտիրմէք իչին, աճվալը հազըրէի միւհիմմէմիզ, թէվարիխին կէօսթէրտիյի աճվալը սալիֆէ վէ սապըգատան զայրէթ ալմայանլար իչին պէօյլէ պիր տէրսի իպրէթ իքէն պիզիմ պազը իճրաաթըմըզըն իճաաթը զէմանէ մութապագաթը թամէսի կէօրիւլէմէյօր իթիգատընտայըմ. գանունի էսասինին վէ պու քէրրէ չէրիֆանին օլան նութգու հիւմայունուն իհսան պույուրտուղու սէրպէսթի վէ հիւրրիյէթ իւզէրինէ ֆիքրի աճիզանէմի արզ իտէյօրում։

Իքի սէնէտէն պէրու իշթիղալ օլունան ղավայիլի հարպիյէյէ կէրէք իւմէրա վէ կէրէք գօմանտանլարտան վէ կէրէք անլէրին լէվազըմաթ վէ միւհիմմաթ սէվգըյաթընա մէմուր օլանլարըն սուրէթի միւքեաֆաթլէրինի հէր կիւն չըգան ղազէթալարտա վէ թէվճիհաթը եէվմիյէյի սաիրէ սըրասընտա կէօրիւյօրուզ։

Անճագ Թայիֆէթի պէշէրնասըլ միւքեաֆաթ իլէ թալթիֆ իճապ իտէր իսէ, միւճազաթ իլէ թէրհիպի տախի միւգթէզի օլտուղու հէր քէսէ մալիւմ տիր։ Շու զէմանտա իշպու իքի գայտէի էսասիյէճէ կէօրիւլէն իճրաաթ պիր տէրէճէի միւթէխավիյէտէ կէօրիւլէմէյօր. չունքի չիմտիյէ գատար ֆիլան մէմուր վէ եա ֆիլան գօմանտան մէմուր վէ միւքէլլէֆ օլտուղու վազիֆէսինի իֆատէ գուսուր իթմէսինտէն տօլայը գանունու աւքէրինին շու պէնտինէ թաթպիգէն թարտ վէ իտամ ճէզասընա չարբըլտըղընը հիչ կէօրիւպ իշիթմէտիք. պու հալի իսէ գայտէ սատ իթմէք էն մուհիմ նօգթայը մուգթէզիյաթտան տըր։ Շիմտիյէ գատար ումուրու մէմուրէյէրինտէն տօլայը աղ չօգ գուսուր իթմիշ օլանլարըն նէ սուրէթլէ միւճազաթ օլունտուգլարընըն իճապ իտէն մագամը Ալիտէն իսթիֆսար վէ իսթիզան պույրուլմասը լուզումունու հիյէթի ումումիյէյէ արզ վէ թէքլիֆ իտէրիմ։

Ռէիս էֆ. — Միւսաատէ պուեուրուն, պունա ճէվապ վէրէյիմ. Պապը սէրասքէրիտէ պէշ ալթը կիւնէ գատար պիր տիվանը հարպ թէշքիլ օլունուպ, լազըմ կէլէնլէրին մուհաքեմէլէրինէ պաշլանաճագ տըր։

Հալէպտէն Նաֆի էֆ. — Պէշ ալթը կիւն տէյիլ, պէշ ալթը այթը այտան պէրու թէշքիլ օլունաճագ տը. սէօզ իսթէմէյիզ ֆիիլիյաթ իսթէրիզ։

Թօնաատան Խայրահիմ պէյ. — Մանուկ էֆէնտի էքսէր մէմուրլար էհլիյէթսիզ տիր տէտի. պու թէսլիմ օլունամազ. մէմուրլարըն էյիսի տէ վար քէօթիւսիւ տէ վար. թէէմմիւլ իսթէրիզ։

Խիւտավէրտի Օհաննէս էֆ. — Պիզիմ իչիմիզտէ էտիպ տէ վար, մալիւմաթլը տա վար. իսթիխտամ իթմէլի գանունլար իճրա օլունմալը. օ վագըթ ատալէթ եէրինի պուլուր. իճրաաթըգ վար։

Հալէպտէն Սա'տի էֆ. — Ղավայիլի հազըրէ բըլահըթըղըգտան թէվէլլիւտ իթտի, տէեօրլար, պու գապուլ օլունամազ. պունճա վագըթտան պէրու պիզիմ բըլահըթըմըզա ուղրաշըրօր. միլէթին թէճմին իտիյօր, միւքէլա չալըշըրօր, պիզի պուրաեա ճէլպ իթտիլէր, հէր պիրիմիզէն նէ լազըմ իսէ սօրուեօրլար. պունտան պէօյլէ թէէմմիւլ մը օլուր։

Հալէպտէն Մանուկ էֆ. — Մէմուրլար հագգընտա թէտապիրի գավիյէ լազըմ տըր. պունլար հագգընտա նէ տիւշիւնիւյօր. տախիլիյէ նէզարէթինտէն սօրալըմ, գանաաթ վէրիր պիր ճէվապ իսթէ յէլիմ։

Սիւրիյատան Խալիլ Ղանէմ էֆ. — Մէմուրլարա հէվալէ օլունան վէզիֆէ մէվգիի իճրաեա գօնուլմալը տըր. բըլահըթըն վէ նիզամաթըն բէսիմանէ գալտըղընը կէօրիւնճէ ճիկէրիմ բիւրիւլուն օլուեօր։

Սաղըզ բաշը. — Պիր թագըմ ազա մէմուրինտէն վէ գավանինին նէգաեիսինտէն չիքեայէթլէ իճրաաթ իսթէրիզ տէեօրլար։ Գանունլարըն միւքէմմէլ օլտուղունու տէվլէթ նէ՞ վագըթ իտտաա իթտի։ Տէվլէթ բըլահաթա լուզում եօգ տըր տէտի՞ մի. էկէր գավանին վէ բըլահաթ միւքէմմէլ օլա իտի, գանունու էսասիյէ նէ՞ լուզում գալըրտը։ Տէվլէթ պիզէ Գանունու էսասի վէրտի. ֆէնա չէյլէրի պուլուպ խապէր վէրէլիմ. պունտան պէօյլէ թէէմմիւ՞թ մը օլուր։

Մանուկ էֆ. — Կէչէն սէնէ ազ օլունան մէմուրլարըն հէբսի մէմուրիյէթ ալըրլար։

Սաղըզ բաշը — Պէօյլէ ալէլ ամիա սէօզ սէօյլէնմէզ. թի՞մ գապահաթլը ազ իտիլիպ տէ թէքրար մէմուրիյէթ ալմըշ իսէ, իսիմլէրի մէճլիսէ վէրիլսին Պապը Ալիյէ եազըլըր։

Մանուկ էֆ.— Գապահաթըըզ իմիշ տէ նի՞չին ազլ օլունսուն։

Նագգաշ էֆ. — Պիր թագըմ ղազէթալար մէճլիսիմիզ հագգընտա սաղ վէ սօլ սէօզիւնիւ եազըյօր, քեաշքի պու սէօզ օլմաեա իտի։ Պունա թէէսսիւֆ իտէրիմ վէ եէմին իտէրիմ քի պէն նէ սօլ թարաֆ վէ նէ տէ սաղ թարաֆ ազասընտանըմ։ Էֆքեարը միւթէտիլէ իլէ թէսավվուրաթըմը արզ իտէյիմ։ Պիզ տէ բըլահաթըն ատէմի վիճտանինէ տայիր սէօզ սէօյլէյօրլար, վէ նազարէթլէր հագգընտա, տայրէի իթթիհալտէն իլէրի կիտէեօրլար։ Տէվլէթիմիզ Սուլթան Մահմուտ խան զէմանընտան պէրու բըլահաթլէ մէշղուլ տըր. ֆագաթ բըլահաթըմըզ միւքէմմէլ տէյիլ իսէ տէ իքմալի վագթա միւհթաճ տըր։ Եվրօպանըն 200 սէնէտէ գաթ էթտիյի մէսաֆէյի պիզ 40 սէնէտէ կէչէմէյիզ մաալիտէ պիր վարագա օգուտու։

Ռէիս—Էլիմիզտէ մուհիմմ իշ վար. լագըրտը իլէ թէէխիր իտէրսէք օլմազ։ Պիր սաաթ սօնրա թէքրար իճթիմա իլէ միւզաքէրէսինէ պագալըմ։

Մէճլիս սաաթ 9ատա տաղըլտը

Ալմանեա գազէթէսինին թէրճէմանը էֆքեարը օլան Գօլրէսբօնտանս Բրօվէնսիալ ղազէթասը տէվլէթի Ալիյէ իլէ Ռուսիա պէյնինտէ, տօղրուտան տօղրուեա ագտը միւսալէհէ օլունմասը թարաֆընը իլթիզամ իտէյօր։

— Վիեննա, 3 քեանունի սանի։ Նիմ բէսմի սուրէթտէ խապէր վէրիլտիյինէ կէօրէ, Ավստրիա հիւքիւմէթի, Ռուսիա իլէ տէվլէթը Ալիյէ պէյնինտէ թէվասսուտ իճրասը վագթը հէնիւզ կէլմէմիշ օլտուղունու թէքրար պէեան իթմիշ տիր։

—Աթինա 3 քեզա։ Իքի Թօրբիլ վաբօրու իլէ 2000 գատար գարապինայը համիլ օլան սանտըգլար Բաբօսա մուվասէլէթ իթ-

տիլէր, տաՀա 3000 գարապինանըն վիրուտինէ պէքլէնիյօր։ Նիրիտտէն կէլէն խապէրլէրէ նազարէն, Սթամպօլտան կէօնտէրիլէն Գօսթաքի պէյ իլէ Սալիմ էֆէնտի Խրիսթիեան միւթէայինանը իլէ կէօրիւշմիւշլէր տիր։ Մէմուրինի մուամիլէյՀիւմ, Խրիսթիեանլարըն թէքլիֆաթընը գապուլ իթմէյէ մէզուն օլմատըգլարընտան, միւզաքէրաթ պիր Հիւսնիւ նէթիճէյէ իսալ օլունամամըշ տըր։

Խրիսթիեան միւթէայինանը, Թիւրք զիւրրալէրինէ չիֆիւքլէրինի թէրք իթմէմէլէրինի թավսիյէ, վէ Հէր վէճՀ իլէ Հուզուրու բաՀաթլարընը թէէմին իթմիշլէր տիր։

— Բիրօթու թէրք իտէճէքլէրի սըրատա Թիւրքլէր, գասապայը մէզքիւրիւ աթէշէ վէրմիշլէր իսէ տէ, Սըրպըլըր խայը զաՀմէթտէն սօնրա, աթէշին էօնիւնիւ ալապիլմիշլէր տիր։ Պիրինճի տէֆա օլարագ, Սըրպիսթանըն քիլիսէլէր իչին կէօնտէրտիյի չանլար քիլիսէլէրէ գօնապիլմիշ տիր, չիւնքի չիմտիյէ գատար Իսլամ աՀալիսի, քիլիսէլէրէ չան գօնուլմասընա մումանաաթ իթմէքտէ իտիլէր։

Բիրօթ վէ Լէսգօվաչը զապթ իթմիշ օլան Սըրպ ասքէրինէ Կրանտուգ Նիգօլա Թարաֆընտան եիւզ էլլի գատար Սէն-Կրէկուար խաչը թէվզի օլունմուշ տըր։

Պէշտ Լլօյտ(?)

— Ռուսլարըն պու տէֆա Պալգանլարը նէ վէճՀ իլէ կէչտիքլէրինէ տայիր աթիտէքի թաֆսիլաթ Եվրօբա ղազէթալարընտա կէօրիւլմիւշ տիր։

Սէքիզ կիւն միւթէմատիյէն Ռուսլար եաղմուր, ֆուրթունա գարն տօլույա թէՀամմիւլ իտէրէք վէ սարբ տաղ իզլէրինտէն կէչէրէք քանունի էվվէլին 31 ինճի կիւնիւ Սօֆիա վատիսինէ եէթիշմիշլէր տիր։

Գանլը պիր մուՀարէպէտէն սօնրա Ճէնէրալ Կուրգօ ագչամըն սաաթ ալթըսընտա, Թաշքէսէն նամ մաՀալի զապթ իթտի։ Կէճէ Օսմանլը ասքէրի Արապագօնագ վէ Գումարըը մէվզիլէրինի թէրք իյլէտիքլէրինտէն Կուրգօ սապաՀ օլաարը տախի էլէ կէչիրմիշ տիր։ Կուրգօնուն բիւատէ ասքէրի Բէթրի քէօյէ գատար իլէրիլէյիպ, տիկէր թէրաֆտան սիւվարիլէր տախի Պէլօվա վէ Զէրքէս քէօյլէրինէ գատար իլէրիլէտիլէր։ Ռումէլի չըմէնտըֆէր խաթթընը թէՀտիտ իթմիշ օլտուգլարընտան գումանտա Փիլիպէ վէ Թաթար Բազարճըղա կիտէճէք եօլճուլարը գապուլ իթմէմիշ տիր։

— Բարիս ղազէթալարընտան պիրիսի, Պապը Ալինին Եվրօպա տէվլէթլէրինէ կէօնտէրմիշ օլտուղու նօթա իլէ թալէպ իյլէտիյի թէվասսուլթուն, տունէլի միւշարիլէյՀիմ Թարաֆընտան գապուլ օլունմամասընըն սէպէպի, մէզքիւր նօթանըն էսասը պիր չէյ օլմամասը խուսուսու օլմայըպ, անճագ ասըլ սէպէպ թէվասսուլթա Ալմանիանըն կիրիշմէյէճէյի, վէ Ռուսիանըն թէվասսութու գապուլ իթմէյէճէյի խուսուսլարըն տէվլէթլէրին բանա պիլմիշ օլմասը տըր, տէյօր։

—

Միլլէթիմիզտէն Ժ. Ա. Նամ ղաթէն, Գ. Խ. Նամ ղաթը, պէյնլէրինտէ թէքէվվիւն իտէն պիր մէսէլէտէն տօլայը, տուէլլօ տավէթ իթմիշ վէ պունուն չէրաիթինի գարարլաշտըրմագ իւզրէ Ժ. Ա. նըն իքի Մաճարը Գ. Խ. նէզտինէ կէօնտէրմիշ օլտուղունու, վէ Գ. Խ. Թարաֆընտան տախի, գավանինի միլլիյէ Եվրօբա միւթլլու պունա մէտաղը օլմատըղը ճիՀէթլէ, պու թէքլիֆի գապուլ իտէճէյի, վէ չայէտ քէնտիսինտէն պիր չէյ թալէպ իտիյօրսա տօղրուտան տօղրույա մէՀաքիմէ միւրաճաաթ իթմէսի իգթիզա իթտիյի, Գ. Խ. Թարաֆընտան, Ժ. Ա. ա պիլտիրիլմիշ օլտուղու, մէթթէէսսիւֆ խապէր ալընմըշ տըր։ Պէյնէլմիլլէթտաշ պիր ույղունսուզլուք վուգուպուլմի իքի թարաֆըն տա թէճվիզ իթմէյէճէյի պիրզէտէ մայիւմ օլտուղունտան, մէնասիպէթսիզ պիր թարզ իլէ թէսվիյէսի մաթլուպ օլան պիր մատտէնին, Հէր իքի թարաֆըն չան ու չէօՀրէթինէ լայըգ սուրէթտէ թէսվիյէսի չարէլէրի տիւչիւնիւլտէ տաՀա էվլա օլուր զաննը իտէրիզ։

— Սապըգ Զապթիյէ Նազըրը Էօմէր Ֆէվզի բաշա վէֆաթ իթմիշ տիր։

— Սթամպօլ, 4 քեանուն սանի։ Ամիրալ Հօպարթ բաշանըն գօմանտասընտա պուլունան ֆիլօ, Գարատէնիզտէ Բօթի վէ Ճիվարընը թօբա թութմուշ տուր։

— Լօնտրա, 4 քէզա։ Ինկիթէրրա գրալիչասընըն բարլամէնթօնու պիգզաթ քէնտիսի քիւչատ իտէճէյի սէգլէնիեօր իսէ տէ, պաղը ղազէթալար տախի, մէզքիւրէ գրալիչանըն պուլունմասաճաղընը պէեան իտիեօրլար։ Ինկիլիզլէրին էքսէրիսի սուլՀ թարաֆտարը տըր, Սուլհ Հագգընտա բէք չօգ նիւմայիշլէր օլուեօր։ Ինկիլթէրրանըն միւտախէլէ իտէճէյի պէք չիւփՀէլի տիր։

— Սթամպօլտան Եվրօպայա աթըքի թէլէկրաֆ չէքիլմիշտիր. Մէպուսանտան պօղըլարընըն Մէբուսի վաքօրունուն տիւշմէն էլինէ կէչմէսինտէն տօլայը Պաշգումանտան պէեանաթըն իւզրէնէ, Զաթը ՇաՀանէյէ թագտիմ օլունաճագ ճէվապնամէյէ, տէվլէթի Ալիյէնին կէրէք միլքի վէ կէրէք ասքէրի մէմուրլարընըն վէզիֆէլէրինի թէմամէյլա իճրա իթմէքտէ օլտուգլարը խուսուսունուն տէրճի թալէպ օլունմուշ վէ պու թէքլիֆ էքսէրիյէթլը արա իլէ գապուլ իտիլմիշ տիր։

Մէպուսան մէզքիւր ճէվապնամէտէ բալաՀաթըն պիր ան էվվէլ իճրասընը Թալէպ իտիյօրլար վէ վիւքելա պէյՀինտէ էմնիյէթսիզլիք կէօսթէրիյօրլար։

ARMENIACA I

ՀԱՅԱԿԱՆՔ Ա.

Կը ծախուի Վիէննայի Մխիթարեանց գրավաճառութեան խանութը։

Համեմատական լեզուաքննութիւնը շատ երկայն ժամանակ, այսինքն՝ մինչեւ մեր դարուն ըսկիզբները մոլար շաւիղ մը բռնելէն ետեւ, վերջապէս եկաւ Պօբբ (Bopp), որ լեզուներն իրարու հետ բաղդատելու ուղիղ ճամբան գտաւ և համեմատական լեզուագիտութիւնը գիտութեան աստիճանին բարձրացուց, որով նաեւ իրաւամբ Հայր համեմատական լեզուաբանութեան կ՚անուանուի։ Ինք՝ Հնդիկ-եւրոպական չըկուած ծանօթ (Հնդիկ, Զանդիկ, Սլաւ, Յոյն, Լատին, Գերմանական, Կելտական) լեզուներուն թէ քերականական և թէ բառական մասանց քննութիւնն երկայն ատեն իրեն զբաղում ընելէ ետեւ՝ կենացը վերջին ժամանակներն իւր ուշադրութիւնը միանգամայն մեր Հայկական բարբառոյն վրայ դարձուց և հաստատութեամբ ցուցուց որ մեր մայրենի լեզուն ալ՝ թէ իւր նիւթին և թէ կերպին կողմանէ՝ յիշեալ լեզուաց հետ մերձաւոր ազգակցութիւն ունի, անոնց մէկ քոյր լեզուն է. Թէեւ ինքը, ինչպէս բնական էր, շատ քիչ բան կրցաւ քննել և քիչ ալ չսխալեցաւ։ Պօբբին սկսածն ուրիշ եւրոպացի հայագէտք յառաջ տարին և իրենց քննութիւններովը իրօք գտան ինչ ինչ, որոնց համար Հայ ազգը կրնայ իրենց շնորհակալ ըլլալ։ Բայց ստուգիւ սխալած չենք ըլլար եթէ հաստատենք որ Հայերէն լեզուն դեռ բուն բուական քննութեան նիւթ չէ եղած և ստուգիւ նաեւ ա՛ս պատճառաւ օտարազգի քննիչները ծանր սխալանաց մէջ ինկած են, որ մէկ նկատմամբ այնչափ զարմանալի ալ չէ, վասն զի օտարը միշտ օտար է։

Գրքուկիս մատենագիրն ահաւասիկ յիշեալ սխալներն ու այժմ բստ(?) մասին ուղղելու դիտմամբ՝ բաւական ժամանակ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ համեմատական լեզուաքննութեան պարապելէն ետեւ՝ համարձակած է լոյս ընծայել հետեւեալ փոքրիկ հրատարակութեամբն, զոր այլ և այլ պատճառաւ Գերմաներէն լեզուաւ շարադրելու ստիպած են զինք։ Գրքուկիս գլխաւոր առարկան, ինչպէս որ յառաջաբանին մէջ համառօտիւ գծագրիկ նշանակուած յակերտով(?), մեր գրաբար Հայերէնի + գիրն է։ Մատենագիրը կը ջանայ ցուցնել (և ցուցմանը մեծ հաւանականութիւն տուած է), որ յիշեալ նշանագրին նախաւոր արժէքն ինչ էր. ուստի և Հայերէն լեզուի գրերուն տակաւ առած փոփոխման համեմատ՝ ազգակից լեզուաց նաեւ ուրիշ որ գրերուն ալ կրնար համեմատուիլ։ Աս գլխաւոր նպատակէն զատ փոքրիկ յաւելուածով մը սկիզբը բրած է ցուցնելու թէ սխալ է քանի մը օտարազգի Հայագիտաց կարծիքը թէ Հայերէն լեզուն հին Պարսիկ կամ Զանդիկ լեզուաց էական նկարագիրն ունենայ։ Բովանդակ գրքոյկը թէեւ մանկական վախճան մըն է դիտած, սակայն և այնպէս Հայերէնին քանի մը էական ծանուցիչներն ալ երեւան կրցած է հանել։ Կը յաւանք որ մատենագիրն խոստմանը համեմատ՝ իւր մինչեւ հիմայ բրած և ասկէ ետեւ ալ ընելու հետազօտութիւններն հետզհետէ հրատարակելով մեր մայրենի վսեմ և հնութեամբ պատկառելի լեզուին ամբողջական էութիւնը կրնայ կատարեալ ծանօթացնել։

Դարձեալ չենք տարակուսիր որ այն Ազգին ուսումնական յառաջադիմութեան սիրող անձը՝ յարմար ժամանակին մեր ընիկ բարբառոյն իսկ իւր քննութեանց արդասիքն Ազգայնոց ալ պարտ ու պատշաճ կերպով հաղորդելու միտքն ունի։

1877 Դեկ. 25 Պ. Մ.

Քաղկեդօն

ԱՌՐԱՖԻՅԷ

ՂԱԼԱԹԱ ԲԻԱՋԱՍԸ

31 Քեանունի էվվէլ.

Էսհ. ում. տիւն ազ. գար.				10-21
Պու սապաՀ				10-22
Իսթիգ.	65 (Մուլթօն)	6 %	Փ.	47-50
»	65 »	6 %	Փ.	47-50
»	69 (Բինար)	6		48-
»	72 (Պօն տիւ թրէզօր)		Լ.	17-
»	73	6 %	Փ	44-
Ռումէլի չըմէնտըֆէր		3 %		29-

—

ԱԴՋԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱՋԱՍԸ

Օսմ լիրասը 100 ղրշ տան		Ղրշ. Փր.
Պէեազ մէճիտիյէ ֆարգը		106-28
Մէթալիք	»	122-
Ղայմէ	»	249-
Պագըր	»	178-
Ինկիլիզ լիրասը		109-
Ֆրանսըզ ալթունու		86-32
Բօլ		88-30
Գըրմիզ ալթունու		51-

Ղազէթամըզըն Պէյօղլունտա Պէօյիւք ճատտէտէ քեային Թիւթիւնճիւ տիւքքեանլարընըն քեաֆֆէսինտէ, Սթամպօլ վէ Գալաթա սաթըճըլարընտա, վէ Օրթաքէօյ վէ Պէչիկթաշ Բօսթա խտարէխանէլէրինտէ վէ Պէօյիւք տէրէտէ Թիւթիւնճիւ Կոմիտաս(?) վէ Փէսէր Անտօն աղալարըն տիւքքեանլարընտա վէ Պաղչէ-գաբուսունտա սուճու Պօղոս աղանըն տիւքքեանընտա սաթըլմագտա օլտուղու վէ Փիաթը 1 ղրուշլուգ գայմէ ագճէ օլտուղու խասսէթէն իլան օլունուր։

ՄԻՒՏԻՐԻ ՂԱԶԷԹԱ

Ա. Ը.

ՄԱԹՊԱԱՍԸ Յ. ԳԱՎԱՖԵԱՆ

Սթամպօլտա Փիքրիա(?) Հանը Ն. 26

ՇԱՐԳ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

ՌՈՒՄԷԼԻ ՃԻՀԷԹԻ

(145 նումէրօտան տէվամ)

« Ռումանիա գամարալարը նիսան 29տա վէրտիքլէրի գարարլարըն իճրաաթը Հագգընտա, վիւքէլանըն վէրտիյի եղաՀաթտան մէմնուն օլուպ, աթի իւզ գիւքը մէվատը ըէօմէն(?) թաստիգ իտէր։

1. Ռումանիա իլէ Թիւրքիյա պէյնինտէ գաթը մուամէլէ.

2. Ռումանիա իլէ Թիւրքիյա պէյնինտէ մուՀարէպէ.

3. Ռումանիանըն իսթիգլալիյէթի.

Ռումանիա տուէլը զամինէնին տաալէթինէ իսթինատէն պու մէլէքը ճէտիտէնի թէյկիտ իտէճէք տիր։

Ռումանիանըն գուվվէի ասքէրիյէսի, պու էյնատէ նիզամ, րէտիֆ, մուսթաՀֆըզ վէ միլիսյէ ճէման, եիւզ եիրմի պինէ պալիղ իտի։ Իւչ եիւզ գատար տա թօբ։

ԳԱՐԱՏԱՂ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷԼԷՐԻ

Պունտան ագտէմ Հիքեայէ օլունտուղու վէճՀիլէ, Սըրպըլըր իլէ Տէվլէթը Ալիյէ մապէյնինտէ միւսալէՀէ վագի օլտու իսէ տէ Գարատաղըն մարըթ այընտա ըՍթամպօլա կէօնտէրտիյի մուրախխասլար իլէ Պապը Ալի պէյնինտէ պիր իթթիֆագ վագի օլմայարագ, պունլար մէմլէքէթլէրինէ ավտէթ իթմիշլէր իտի։

Պու ճիւմլէ իլէ Գարատաղ ճիվարընտա պուլունան Օսմանլը ասքէրի իլէ, Գարատաղըլար պէյնինտէ պիր թաթիլի թայիլի Հասըլ օլուպ, թէրաֆէյնտէն տախի մուՀարէպէյէ պիր իսթիրաՀաթ կէօրիւնմէզ իտի։

Մայիսին 20սինտէ, Գարատաղըն Տանիլօկրատ պէլտէսինտէն եագըլըպ Թայմըզա տէրէ օլունան աթի իւզ գիւքը թաՀրիրաթ, թէրաֆէյն Հագգընտա չու վէճՀ իլէ էսասը մալիւմաթլար վէրիր։

« Բօտկօրիցա բաշասը, Գարատաղըլարըն էն էօնտէ օլան ասքէրի մէվգիիլէրինէ չու խապէրի կէօնտէրտի։

« Անատօլուտա օլան ֆիւթուՀաթլարըմըզ իչին պայը պօշ սէլամ թօբլարը աթաճաղըմըզտան, պունուն պիր խուսումէթ նախոտ պիր մուՀարէպէ թօբու ղանն օլունմամասը իչին խասսէթէն խապէր վէրիրիմ։

« Բրէնա տախի ճէվապ վէրտիրտի. յէրէք քի, Գարատաղ ասքէրինին պուլունտուղու թէրաֆա վէ էվ պօշ թօբ ատթըլըա կիւլլէ իլէ ճէվապ վէրիլէճէք։ Պունուն իւզէրինէ սէլամ թօբլարը Գարատաղ ասքէրի պուլունտուղու թէրաֆտան աթըլտը։

Օսմանլը իչին պու Գարատաղ մուՀարէպէսինէ տէվամա Հիչ լուզում եօղուտու տէրլէր, Եվրօբա միւվէրրիխլէրի Օսմանլը պիւթին գուվվէթինի Պուլկարիսթանա Հասըր իթմէկիյիտի։ Օսմանլըտա օ գատար չօգ ասքէր եօղուտու քի, օ պին նէֆէրտէն զիատէ Սօխում թէրաֆլարընտա պաթըլ իթտիքտէն սօղրա, եիւզ օն պէշ թա եանի եէթմիշ պէշ պին ասքէր տէ Գարատաղտա պաթըլ իթմէսին։

Գարատաղըլար տա նէ օրտու ագըրլըղը վէ նէ տէ օրտու լէվազիմաթը վէ նագլիյէլէրի տախի օլմատըղընտան, Գարատաղ Հուտուտինտէն տըշարըյա թէճավիւզ իտէմէյէճէկլէրի տէրքեար իտի։ Օսմանլը պունլարըն գարշըսընա պիր ազ ասքէր տէօքիւպ, իչթիմաա պուլունմայաճագ, լաքին Օսմանլը էվիրայը ումուրու, Գարատաղըն ումուլլարը իւզէրինտէ պիր չըպան մագամընտա թութուպ, վէ չու գատար ումգապիր իմարէթլէ տախի պաշը չըգամամըղլարընտան աչըրը տէրէճէ պիր Հիտտէթ քէսպ իթմիշ օլտուգլարընտան, Հարպը թաթիլ իտէմէզլէր։

Խարբթանա Նազըր իտէնլէր, Գարատաղ Հուտուտինէ տիգգաթ իթտէլէր, Գարատաղ իլէ Օսմանլը Հուտուտու պիր տիւզ խաթթ իւզէրինտէ օլմայըպ, չըգ եէրտէ պու իքի մէմլէքէթ, պիր սիվրի գամա կիպի պիր պիրինին իչինէ կէչմիչ տիր։ Քէչիչլէմէ թէրաֆընտա օլան ուճտա Բօտկօրիչա չէՀրի վար, վէ չըմալտա օլան ուճտա տախի Նիգչիչ գալէսի վար։

Օսմանլըըն Գարատաղ իլէ օլան մուՀարէպէլէրի տայիմա պու իքի մաՀալլէն պաշլանմըչ տըր։

Նիգչիչ գալէսի Հէրսէք վիլայէթինտէն Տուկա պօղազը իլէ թէֆրիգ օլունուր. վէ Տուկա պօղազընըն տա բիչկեաՀընտա տախի Գրիսթաչ գալէսի վար։ 1876 տա Գարատաղըլար պու գալէյի զապթ իթմիչ օլտուգլարընտան, Նիգչիչի սըգը սըգը մուՀասէրէ իթմիշլէր իտի, մէմուլ իտէրիմ քի աճըղա տայանամայըպ թէսլիմ օլուրլար։

Օսմանլըլար ասքէրլէրինի իւչ գըսմա թագսիմ իտիպ, Սիւլէյման բաշա օթուզ պին ասքէրլէ Նիգչիչ գալէսինի մուՀասէրէտէն գուրթարմագ իւզրէ Տուկա պօղազընա թայինին օլունուպ, պատէՀու ՄէչՀուր վէ գալէ չէքիլինտէ օլան Օսթրօկ մանասթըրըընը ալարագ, օրատան Գարատաղ իչէրիսինէ կիրէճէք իտի։

ՄէՀէմմէտ Ալի բաշա Գարատաղըն Շարգ թէրաֆընա թային օլունուպ, օ տախի եիրմի պէշ պին ասքէր իլէ Մօրաչա չայըն քէնարընտան եիւրիւյիւպ, Բօլաչինտէն Գարատաղ իչէրիսինէ կիրէճէք տի։ Նիհայէթ Ալի Սայիպ բաշա տախի եիրմի պին ասքէր իլէ Բօտկօրիչա թարաֆըն-

(Տէվամը)